

مقایسه میزان استفاده از اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز

دکتر عبدالرسول جوکار^۱
شیلا نعیمی^۲

چکیده

هدف از این تحقیق، بررسی میزان استفاده از خدمات اینترنت در رفع نیازهای اطلاعاتی در بین دانشجویان دانشگاه شیراز و اصفهان بوده که به روش پیمایشی انجام گرفته است. برای انجام این تحقیق، تعداد ۵۴۲ نفر از جامعه آماری دو دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج تحقیق نشان داد که دانشجویان دانشگاه شیراز نسبت به دانشجویان دانشگاه اصفهان، از خدمات گوناگون اینترنت، بیش تر استفاده؛ اما در تأمین نیازهای اطلاعاتی خود به میزان یکسانی از اینترنت استفاده کرده اند. در اولویت بندی دلایل استفاده از اینترنت دانشجویان هر دو دانشگاه، جستجوی اطلاعات مرتبط با تحقیق به عنوان اولین اولویت ذکر شده است. همچنین دانشجویان هر دو دانشگاه، عدم دسترسی به مدارک تمام متن را اولین مشکل استفاده از خدمات اینترنت ذکر نموده اند. با مقایسه تأثیر مقطع تحصیلی بر میزان استفاده از خدمات اینترنت در میان دانشجویان دو دانشگاه، مشخص شد که دانشجویان دانشگاه اصفهان در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری به میزان متفاوتی از خدمات گوناگون اینترنت استفاده می کردند. علاوه بر آن، در بین دانشجویان هر دو دانشگاه، دانشجویان گروه علوم انسانی کمتر از دانشجویان سایر گروه ها از خدمات اینترنت استفاده کرده اند.

کلیدواژه ها

اینترنت، نیازهای اطلاعاتی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشگاه اصفهان، دانشگاه شیراز.

۱. استادیار علوم کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه شیراز

۲. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه پیام نور شهرضا naiemi56@yahoo.com

مقدمه

برای دستیابی به سطح قابل قبولی از شناخت و درک پدیده‌ها، به اطلاعات نیاز است و اطلاع‌یابی، همواره به عنوان یکی از بنیادی‌ترین نیازهای بشر برای توسعه و پیشرفت مطرح بوده است. اطلاع‌یابی، خودمستلزم فراگیری مهارت‌ها و داشتن ابزارهای خاصی برای جستجو و دسترسی به اطلاعات موردنظر است.

ظهور اینترنت و سپس رشد و گسترش روزافزون شبکه جهانی وب، تغییر و تحول شگرفی در فرآیند اطلاع‌یابی به وجود آورد. بنابراین، بسیاری از افراد اینترنت را مهم‌ترین ابزار اطلاع‌رسانی و اطلاع‌یابی در جوامع اطلاعاتی امروز می‌دانند که بیش‌تر از سایر رسانه‌ها، فعالیت‌های روزمره را تحت تأثیر خود قرار داده است. بحث‌های گسترده‌ای به دنبال تغییرات شگرفی که اینترنت در اطلاع‌یابی و فعالیت‌های پژوهشی در جوامع علمی ایجاد کرده است، وجود دارد و آن گویای این حقیقت است که در سال‌های اخیر، استفاده افراد از شبکه‌های الکترونیکی به سرعت افزایش یافته و اینترنت به یکی از مجراهای اصلی دستیابی به اطلاعات در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تبدیل شده است.

نظر به اهمیت ویژه و تأثیری که شبکه اینترنت بر کمیت و کیفیت کارهای علمی دانشجویان و دانش‌پژوهان دانشگاه به‌خصوص دانشجویان تحصیلات تکمیلی دارد، انجام مطالعات علمی برای بررسی تأثیرات این شبکه و استفاده از نتایج این بررسی‌ها در روند گسترش آتی ضروری به نظر می‌رسد که مطالعه حاضر در همین راستاست.

بیان مسئله

به دلیل قابلیت‌های گوناگون اینترنت، هر روز کاربران بیش‌تری به آن روی می‌آورند. اما به‌رغم استفاده روزافزون دانشگاهیان و پژوهشگران به‌خصوص دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری از خدمات اینترنت، اطلاعات اندکی درباره رفتار این گروه‌ها، میزان استفاده آنان از این شبکه وجود دارد. حال این سؤال مطرح می‌گردد که آیا با وجود سرمایه‌گذاری‌های انجام شده توسط دانشگاه‌ها درخصوص دستیابی به اینترنت، دانشجویان جهت رفع نیازهای اطلاعاتی‌شان، بهره کافی از آن می‌برند؟ به این ترتیب، پژوهش حاضر در پی پاسخ‌گویی به این مسئله است که دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان در مقایسه با دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز تا چه میزان از شبکه اینترنت در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی‌شان استفاده می‌کنند و آیا مسائل و مشکلات موجود در استفاده از اینترنت در دو دانشگاه وضعیت مشابهی دارد یا این که یکی از آن‌ها توانسته است برخی از مسائل را به نحوی حل کند.

پیشینه در ایران

پژوهشگران و نویسندگان زیادی در کشور به تأثیر شبکه اینترنت بر جنبه‌های مختلف رفتار و کردار کاربران پرداخته‌اند که در ذیل به آن اشاره می‌گردد.

اسدی (۱۳۸۲)، در بررسی «مطالعه تأثیر استفاده از اینترنت بر رفتار پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاه تهران (با تأکید بر سه

شاخه علوم انسانی، علوم پایه، و فنی و مهندسی) نشان داد که اعضای هیئت علمی علوم انسانی معتقدند که اینترنت تا حدودی توانسته است بر کیفیت و کمیت پژوهش آنان مؤثر باشد، در حالی که اعضای هیئت علمی علوم پایه و فنی و مهندسی معتقدند که استفاده از اینترنت بر کیفیت و کمیت پژوهش آنان تأثیر عمده داشته است. با توجه به اینکه تعداد زیادی از اعضای هیئت علمی جامعه پژوهش، از اینترنت در رفع نیازهای اطلاعاتی و فعالیت پژوهش استفاده می‌کنند و تأثیر آن را بر رفتار اطلاع‌یابی پژوهشی درک کرده‌اند، با از بین بردن مشکلات موجود، اینترنت خواهد توانست اعضای هیئت علمی را در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز یاری دهد و منجر به ارتقای سطح کمی و کیفی فعالیت‌های پژوهشی آنان گردد (۱): ۱۶۲-۱۶۶.

حیاتی و شریف‌پور (۱۳۸۲)، در پژوهشی با عنوان «بررسی میزان استفاده اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های خلیج فارس و علوم پزشکی بوشهر از اینترنت با توجه به عواملی مانند جنس، سابقه تدریس، درجه و مرتبه علمی» به بررسی میزان استفاده از اینترنت در دانشگاه‌های خلیج فارس و علوم پزشکی بوشهر با توجه به متغیرهایی مانند جنسیت، سابقه تدریس، درجه و مرتبه علمی پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که جز تفاوت موجود در میزان استفاده زنان و مردان عضو هیئت علمی دانشگاه خلیج فارس از اینترنت، در بقیه موارد، تفاوتی میان میزان استفاده با توجه به متغیرهای مورد نظر در دو دانشگاه وجود ندارد. یافته‌های

تحقیق همچنین نشان داد که میزان استفاده از اینترنت در هر دو دانشگاه با توجه به دفعات استفاده و مدت زمانی که به این کار اختصاص داده می‌شود و پایین، ولی تمایل به افزایش میزان استفاده در میان اعضای هیئت علمی بالاست (۳: ۱۴۵ و ۱۶۴-۱۶۵).

عفت‌نژاد (۱۳۸۱)، در پژوهش خود با عنوان «بررسی میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از فن‌آوری‌های اطلاعاتی» به این نتیجه می‌رسد که در ارتباط با میزان استفاده دانشجویان از فن‌آوری‌های اطلاعاتی، به ترتیب اینترنت، رایانه، نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای و لوح‌های فشرده نوری در جایگاه اول تا چهارم قرار دارند. اختصاص بیش‌ترین میزان استفاده از فن‌آوری‌ها به اینترنت به دلیل ارائه منابع اطلاعاتی عظیم، سرعت دستیابی بالا و سهولت استفاده از آن است. او همچنین بیان می‌کند که دانشجویان از فن‌آوری‌های اطلاعاتی به میزان بالایی در اجرای فعالیت پژوهشی پایان‌نامه و تألیف و ترجمه مقاله استفاده کرده‌اند و استفاده از فن‌آوری‌های اطلاعاتی در فعالیت پژوهشی، شرکت در همایش داخلی، و خارجی، و تألیف و ترجمه کتاب ضعیف است (۵).

شهسواری (۱۳۸۰)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «بررسی میزان شناخت، استفاده و رضایت دانشجویان تحصیلات تکمیلی از خدمات رایانه‌ای کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی اصفهان» نشان می‌دهد که بالاترین هدف دانشجویان در استفاده از خدمات اطلاع‌رسانی، انجام کارهای پژوهشی و پروژه‌های درسی است، و کمترین استفاده جهت

انتشار آثار علمی بوده است. نتایج همچنین نشان می‌دهد که مهم‌ترین عوامل بازدارنده در استفاده از شبکه اینترنت کتابخانه به ترتیب، سرعت کم و عدم آموزش کافی برای استفاده از شبکه است (۴: ۱۲-۱۸ و ۱۱۰-۱۱۴).

نوروزی چاکلی (۱۳۸۰)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی بهره‌گیری پژوهشگران دانشگاه تربیت مدرس از وب جهانگستر (World Wide Web)» اهداف و انواع اطلاعات مورد استفاده، روش‌ها و راه‌های دستیابی به اطلاعات، نحوه آشنایی و موانع و مشکلات پژوهشگران دانشگاه تربیت مدرس در رابطه با وب جهانگستر را مورد بررسی قرار می‌دهد و بیان می‌کند که اساسی‌ترین مشکلات آن‌ها در دستیابی به اطلاعات وب جهانگستر، ترافیک شبکه، نامناسب بودن خطوط ارتباطی و در نتیجه پایین بودن سرعت دسترسی به اطلاعات است. و به این نتیجه می‌رسد که بین شغل پژوهشگران دانشگاه تربیت مدرس و نحوه آشنایی آن‌ها با امکانات وب جهانگستر رابطه معنی‌داری وجود ندارد و همچنین بین مدت زمانی که پژوهشگران دانشگاه تربیت مدرس، صرف جستجو در شبکه وب جهانگستر می‌کنند، با اهداف آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود ندارد (۶: ۲۹-۳۱).

در پژوهش دیگری پوستی (۱۳۷۹) به «بررسی شناخت، استفاده و رضایت اعضای هیئت علمی از خدمات رایانه‌ای موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی اصفهان» پرداخته است، او عوامل مؤثر در استفاده اعضای هیئت علمی این دانشگاه از خدمات

رایانه‌ای را: مدرک علمی، مرتبه دانشگاهی و میزان آشنایی آن‌ها با رایانه و مهم‌ترین هدف مراجعه و استفاده از این خدمات را تألیف مقاله و انجام طرح‌های پژوهشی می‌داند. یافته‌های تحقیق همچنین وجود رابطه معنی‌دار بین میزان رضایت کاربران و آگاهی از خدمات رایانه‌ای ارائه شده و سطح استفاده از این امکانات را نشان می‌دهد (۲).

پیشینه در خارج از کشور

مطالعات بسیاری درباره اینترنت و روش‌های جدید پیدایش ارتباط علمی در جامعه دانشگاهی در خارج از کشور صورت گرفته است که در زیر تعدادی از آن‌ها آورده شده است.

الصالح^۲ (۲۰۰۴)، در پایان‌نامه دکتری خود با عنوان «نقش منابع الکترونیکی در تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در عربستان سعودی»، به بررسی درجه سودمندی منابع الکترونیک موجود در سه دانشگاه عربستان سعودی پرداخته است. نتایج تحقیق نشان داد که: شرایط و موقعیت‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی عربستان سعودی برحسب جنس، سن، درجه دانشگاهی، رشته تحصیلی، مهارت در زبان انگلیسی، مهارت در استفاده از رایانه و دانشگاهی که در آن مشغول به تحصیل هستند، متفاوت است و کلیه این متغیرها بر استفاده یا عدم استفاده آن‌ها از منابع الکترونیکی تأثیر می‌گذارد. بررسی‌ها همچنین نشان داد که تنها نیمی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی از منابع الکترونیکی استفاده می‌کنند و آن‌ها

به دلیل موانع موجود مثل عدم آموزش‌های کافی در استفاده از منابع الکترونیکی موجود در کتابخانه، نبود رایانه‌های کافی و... ترجیح می‌دهند که از کتاب‌ها و مدارک چاپی استفاده کنند (۷: ۱۰-۱۳، ۴۶-۴۹، ۱۱۲-۱۱۶).

مطالعهٔ جونز^۴ (۲۰۰۲)، در مورد تأثیر اینترنت بر زندگی اجتماعی و علمی دانشجویان در ایالات متحده انجام گرفت و نشان داد که اینترنت تأثیر مثبتی بر تجربیات علمی درصد بالایی (۷۹ درصد) از دانشجویان داشته است و آن‌ها از اینترنت به منظور اهداف مختلف علمی نظیر ارتباط با استادان، انجام کارهای تحقیقاتی و دسترسی به منابع کتابخانه استفاده می‌کنند. نتایج همچنین نشان داد که اینترنت تأثیر زیادی بر روابط اجتماعی دانشجویان داشته است و آن‌ها از اینترنت بیش از تلفن برای ارتباطات اجتماعی‌شان استفاده می‌کنند (۹: ۵-۷).

دپازیتو و گاردنر^۵ (۱۹۹۹)، در پژوهشی بر روی دیدگاه‌های دانشجویان دانشگاهی نسبت به اینترنت، دست به تحقیق زدند. یافته‌های این تحقیق نشان داد که آن‌ها، اینترنت را منبع وسیعی از اطلاعات می‌دانند که از طریق آن می‌توان به اطلاعات هر چیزی دست یافت و در رابطه با این موضوع که چطور اطلاعات در اینترنت گردآوری و سازمان‌دهی می‌شوند، اطلاعی نداشتند. آن‌ها برای جستجوی اطلاعات در اینترنت، از موتورهای جستجو استفاده می‌کردند و معیارهایشان برای ارزیابی کیفیت و اعتبار

یک سایت عبارت بود از: رابط‌های موجود در آن سایت، تأیید آن سایت توسط منابع چاپی یا الکترونیکی دیگر و مالکیت صفحه. به نظر آن‌ها سایت‌های قابل اعتماد و با کیفیت آن‌هایی هستند که توسط دولت، مؤسسات آموزشی و شرکت‌های معتبر تولید می‌شوند (۸: ۴۵۶-۴۵۸).

لوبانز^۶ (۱۹۹۹)، در مقالهٔ خود با عنوان «یافته‌های کلیدی در ارتباط با کاربرد اینترنت توسط دانشجویان» به منظور بررسی نقش اینترنت در تأمین نیازهای آموزشی و همچنین یادگیری دانشجویان، تحقیقی را بر روی دانشجویان دانشگاه دوک در آمریکا انجام داد. یافته‌های این بررسی نشان داد که اکثر دانشجویان، هفته‌ای چند بار، وب را به منظور اهداف آموزشی و یادگیری مورد استفاده قرار می‌دهند و اکثر آن‌ها نیز عقیده داشتند که در ضمن کار با وب، چیزهای زیادی یاد می‌گیرند و اینترنت در پیدا کردن منابع بیش‌تر جهت انجام کار تحقیقی به آن‌ها کمک فراوانی می‌کند. یافته‌ها همچنین نشان داد که دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر تمایل بیش‌تری به استفاده از اینترنت دارند و همچنین دانشجویان دختر زودتر از دانشجویان پسر از جستجو در اینترنت خسته و مأیوس می‌شوند (۱۱).

لیزینگر^۷ و همکارانش (۱۹۹۷)، در مقاله‌ای، به بررسی تأثیرات عام و خاص کاربرد اینترنت توسط مدرسان و پژوهشگران رشته‌های مختلف پرداخت. یافته‌های این بررسی نشان داد که تمایل به استفاده از

4. Jones

5. D'esposito & Gardner

6. Lubans

7. Lazinger

اینترنت نزد اعضای هیئت علمی بالاست، ۸۰/۳ درصد از پاسخ‌گویان از اینترنت استفاده می‌کنند و ارتباط معکوسی میان رتبه و استفاده از اینترنت در میان اعضای هیئت علمی رشته‌های مختلف وجود دارد؛ بدین ترتیب که در خدمات مورد استفاده، پست الکترونیکی بالاترین رتبه را و خدمات دیگر (انتقال فایل گروه‌های خبری و واسطه‌های جستجو) پایین‌ترین رتبه را در تمام گروه‌های مورد بررسی دارد (۱۰: ۵۰۹، ۵۱۶ - ۵۱۷).

بررسی مطالعات انجام شده حاکی از آن است که اکثر کاربران به اهمیت نقش اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی‌شان پی‌برده‌اند، اما در استفاده از این فن‌آوری با مشکلات فراوانی روبه‌رو هستند. به‌طور کلی اکثر کاربران اینترنت با کلیه خدمات اینترنت آشنایی کافی ندارند و تنها از تعداد محدودی از خدمات اینترنت استفاده می‌کنند. در راستای پژوهش‌های پیشین و با استفاده از نتایج آن‌ها و جهت تداوم چنین پژوهش‌هایی، در پژوهش حاضر میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز از اینترنت در رفع نیازهای اطلاعاتی‌شان مورد بررسی قرار خواهد گرفت. میزان استفاده از اینترنت، دلایل استفاده و عدم استفاده و مقایسه میزان استفاده از اینترنت بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دو دانشگاه اصفهان و شیراز، از مهم‌ترین مسائلی است که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

پرسش‌های اساسی

به منظور نیل به اهداف پژوهش، لازم است به

پرسش‌های زیر پاسخ داده شود:

- ۱- آیا بین خصوصیات فردی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز (جنس، مقطع تحصیلی، دانشکده، توانایی استفاده از اینترنت و مهارت در زبان انگلیسی) و میزان استفاده آن‌ها از خدمات اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی رابطه معنی‌داری وجود دارد؟
- ۲- آیا بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز در استفاده از منابع و خدمات اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی‌شان تفاوت وجود دارد؟
- ۳- آیا بین اولویت‌بندی‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز در زمینه دلایل استفاده از خدمات اینترنت، تفاوت وجود دارد؟
- ۴- آیا بین اولویت‌بندی‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز در زمینه مشکلات استفاده از خدمات اینترنت، تفاوت وجود دارد؟

روش تحقیق

در این پژوهش از روش پیمایشی استفاده شده و ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه است. پرسشنامه حاوی ۱۴ سؤال بسته و یک سؤال باز است. جامعه مورد مطالعه این تحقیق، دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز هستند. برای تعیین جامعه آماری از آمار موجود در معاونت تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز، استفاده شد. آمار معاونت

تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان، نشان می‌دهد که در سال تحصیلی ۸۳-۸۴، تعداد ۱۰۶۷ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد و ۳۶۹ نفر دانشجوی دوره دکتری هستند. آمار معاونت تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز نیز در سال تحصیلی ۸۳-۸۴، نشان می‌دهد که تعداد ۱۵۲۵ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد و ۸۳۶ نفر دانشجوی دوره دکتری در این دانشگاه مشغول به تحصیل هستند.

در این پژوهش، دانشجویان دو دانشگاه با تفکیک نام دانشکده مدنظر قرار گرفت. دانشگاه شیراز دارای ۹ دانشکده و دانشگاه اصفهان دارای ۷ دانشکده و جمعاً تعداد ۳۷۹۷ دانشجو موجود است. از این بین، ۲۳۶۱ نفر آنان در دانشگاه شیراز و ۱۴۳۶ نفر آنان در دانشگاه اصفهان مشغول به تحصیل هستند. جهت انجام نمونه‌گیری، از نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. به‌طور کلی، تعداد نمونه پژوهش حاضر شامل ۶۴۰ نفر دانشجوی مرد و زن دانشکده‌های مختلف دانشگاه‌های اصفهان و شیراز بوده است. اما در نهایت، ۵۴۲ پرسشنامه برگشت داده شد. در حقیقت، ۸۴/۵ درصد از کل پرسشنامه‌ها برگشت داده شدند که این میزان پرسشنامه‌های برگشتی می‌تواند در تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست آمده مفید و کافی باشد. جهت سنجش روایی پرسشنامه از روایی صوری و جهت سنجش پایایی پرسشنامه از روش بازآزمایی استفاده شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده و در سطح آمار توصیفی با استفاده از شاخص‌های فراوانی

و درصد به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شد. برای شناخت خصوصیات دانشجویان و میزان استفاده آنان از خدمات اینترنت از آمار توصیفی استفاده می‌شود و برای تأثیر این خصوصیات بر میزان استفاده از اینترنت و مقایسه میزان استفاده از اینترنت در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دو دانشگاه، از آمار استنباطی برحسب سنجش متغیرها استفاده خواهد شد. جهت انجام این کار از نرم‌افزار آماری علوم اجتماعی^۸ (نسخه ۱۱/۵) استفاده گردید.

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

در این بخش، چهار پرسش تحقیق به ترتیب مطرح می‌شود و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

۱- آیا بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز در استفاده از منابع و خدمات اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی‌شان تفاوت وجود دارد؟ در استفاده از اینترنت از خدمات گوناگون می‌توان بهره برد. از آنجا که میزان استفاده از خدمات اینترنت از طریق ۸ گویه (پست الکترونیکی، وب‌سایت، موتورهای جستجو، وبلاگ، گروه‌های مباحثه، پایگاه اطلاعاتی، پروتکل انتقال فایل و گروه‌های خبری) بر روی یک پیوستار ۶ قسمتی از عدم استفاده تا استفاده خیلی زیاد سنجیده شده است. لذا حداکثر نمره که هر فرد می‌تواند احراز نماید ۴۸ و حداقل نمره ۸ است. همان‌طور که جدول (۱) نشان می‌دهد، میانگین نمره

استفاده از خدمات اینترنت در بین دانشجویان دانشگاه شیراز از میانگین نمره دانشجویان دانشگاه اصفهان بیشتر بوده و این تفاوت از لحاظ آماری نیز معنی دار بوده است. در نتیجه می توان پذیرفت که دانشجویان دانشگاه شیراز، بیشتر از دانشجویان دانشگاه اصفهان، از خدمات گوناگون اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی خود استفاده می کرده اند.

جدول ۱. مقایسه میانگین میزان استفاده از خدمات اینترنت بر حسب دانشگاه محل تحصیل دانشجویان مورد مطالعه

دانشگاه محل تحصیل	تعداد افراد	میانگین نمره استفاده از خدمات اینترنت از ۴۸	مقدار t	سطح معنی داری
شیراز	۳۰۰	۲۸/۸	۲۷/۲	۰/۰۲
اصفهان	۲۳۱	۲۷/۴		

لحاظ آماری نمی توان پذیرفت که میزان تأمین نیازمندی های اطلاعاتی از طریق خدمات اینترنت در بین دانشجویان دو دانشگاه با هم متفاوت باشد.

جدول ۲. مقایسه میانگین میزان تأمین نیازمندی های اطلاعاتی از طریق اینترنت بر حسب دانشگاه محل تحصیل

دانشگاه محل تحصیل	تعداد	میانگین نمره میزان تأمین نیازمندی های اطلاعاتی از طریق خدمات اینترنت	t مقدار	سطح معنی داری
شیراز	۳۰۰	۳۰/۹۶	۱/۴	۰/۱۶
اصفهان	۲۳۱	۳۰/۲۸		

۲- آیا بین خصوصیات فردی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز (جنس، مقطع تحصیلی، دانشکده، توانایی استفاده از اینترنت و مهارت در زبان انگلیسی) و میزان استفاده آنها از خدمات اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی رابطه معنی داری وجود دارد؟ در این قسمت، با استفاده از آمار استنباطی تی-تست و تحلیل واریانس دو طرفه، مشخص شده است که کدام یک از خصوصیات فردی دانشجویان شامل (جنسیت، دانشگاه محل تحصیل، دانشکده، مقطع تحصیلی، مهارت درک زبان انگلیسی، آموزش مهارت استفاده از اینترنت) در میزان استفاده از خدمات اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تأثیر دارد. نتایج بررسی ها نشان می دهد که جنسیت، مقطع تحصیلی، آموزش استفاده از اینترنت، مهارت درک زبان انگلیسی، دانشکده محل تحصیل با میزان استفاده از خدمات اینترنت

در ادامه، میزان تأمین نیازهای اطلاعاتی از طریق اینترنت در بین دانشجویان دو دانشگاه مورد مقایسه قرار می گیرد. جهت سنجش این متغیر، ۷ نوع نیاز اطلاعاتی شامل انجام کارهای پژوهشی، انجام تکالیف درسی، انجام پایان نامه، استفاده شخصی، شناسایی منابع تخصصی، روزآمد کردن اطلاعات، و آموزش اینترنتی در نظر گرفته شده است که بر روی یک پیوستار ۶ قسمتی از عدم استفاده تا استفاده خیلی زیاد سنجیده شده است. بر طبق جدول (۲)، میانگین نمره میزان تأمین نیازمندی های اطلاعاتی از طریق استفاده از اینترنت در بین دانشجویان دو دانشگاه نزدیک به هم است و هر دو تقریباً به یک میزان در تأمین نیازمندی های اطلاعاتی خود از اینترنت استفاده می کنند و از

دارای رابطه معنی‌دار بوده است. به طوری که مردان، دانشجویانی که آموزش استفاده از اینترنت دیده‌اند و افرادی که مهارت در درک زبان انگلیسی داشته‌اند، بیش از زنان، دانشجویانی که به شکل تجربی به استفاده از اینترنت مبادرت ورزیده‌اند و افرادی که مهارت کمتری در درک زبان انگلیسی دارند، از خدمات اینترنت استفاده می‌کردند. همچنین دانشجویان دانشکده مهندسی هر دو دانشگاه نسبت به دانشجویان سایر دانشکده‌ها بیش‌تر از خدمات اینترنت استفاده می‌کردند. رابطه تعاملی خصوصیات مذکور و دانشگاه محل تحصیل با میزان استفاده از خدمات اینترنت نیز در هیچ‌کدام از موارد فوق معنی‌دار نبوده است. به این ترتیب، مقایسه‌ها نشان می‌دهد که میزان استفاده از خدمات اینترنت برحسب خصوصیات مذکور بین دانشجویان دو دانشگاه متفاوت نبوده است.

در ادامه، رابطه بین مقطع تحصیلی با متغیر وابسته میزان استفاده از خدمات اینترنت آورده می‌شود. برطبق جدول (۳)، سطح معنی‌داری رابطه بین دانشگاه محل تحصیل و میزان استفاده از خدمات اینترنت در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی‌دار نبوده است؛ اما میانگین استفاده از خدمات اینترنت در بین دانشجویان مورد مطالعه برحسب مقطع تحصیلی آنان دارای تفاوت معنی‌دار بوده است. میانگین میزان استفاده از خدمات اینترنت نشان می‌دهد که دانشجویان دوره دکتری بیش از دانشجویان دوره کارشناسی ارشد از خدمات اینترنت بهره می‌بردند. اما رابطه تعاملی بین دانشگاه محل تحصیل و مقطع تحصیلی آنان با میزان استفاده

از خدمات اینترنت معنی‌دار نبوده است. در واقع، میانگین استفاده از خدمات اینترنت در بین دانشجویان دوره دکتری یک دانشگاه با دانشجویان دوره دکتری دانشگاه دیگر و نیز دانشجویان دوره کارشناسی ارشد یک دانشگاه با دانشگاه دیگر دارای تفاوت معنی‌دار نیست.

۳- آیا بین اولویت‌بندی‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز در زمینه دلایل استفاده از خدمات اینترنت تفاوت وجود دارد؟

در حقیقت، در انجام فعالیت‌های علمی، دلایل متعددی سبب می‌شود تا دانشجویان در تأمین نیازهای اطلاعاتی خود از اینترنت استفاده کنند. جداول (۴) و (۵)، مربوط به اولویت‌بندی این دلایل در بین دانشجویان دو دانشگاه است.

در بین دانشجویان مورد مطالعه در دانشگاه شیراز، جستجوی اطلاعات مرتبط با تحقیق، اولین اولویت دلیل استفاده از اینترنت بوده است. در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان نیز این دلیل، اولین اولویت آنان به شمار آمده است. در بین دانشجویان دانشگاه شیراز، ۳۳ درصد و در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان، ۳۹/۴ درصد این دلیل استفاده را به عنوان اولویت اول خود ذکر کرده‌اند. آخرین دلیل استفاده از اینترنت، ارتباط با دیگران بوده است که در بین دانشجویان دانشگاه شیراز اولویت آخر یا ششم: ۵۲/۳ درصد کل را تشکیل می‌دهد. در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان نیز درصد بالایی یعنی ۵۵/۳ درصد، این دلیل را آخرین اولویت خود ذکر کرده‌اند. بنابراین

می‌توان گفت که دانشجویان هر دو دانشگاه از این جهت نظرات یکسانی داشته‌اند.

۴- آیا بین اولویت‌بندی‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز در زمینه مشکلات استفاده از خدمات اینترنت تفاوت وجود دارد؟

جداول (۶) و (۷)، مربوط به اولویت‌بندی مشکلاتی است که دانشجویان مورد مطالعه دو دانشگاه در استفاده از اینترنت داشته‌اند. در رتبه‌بندی اولویت‌ها، در بین دانشجویان هر دو دانشگاه، عدم دسترسی به مدارک تمام‌متن، اولین مشکل اظهار شده است. در واقع ۳۹ درصد از دانشجویان دانشگاه شیراز و ۴۰/۳ درصد دانشجویان دانشگاه اصفهان، اولین اولویت را به این مشکل اختصاص داده‌اند. پس از آن، ترافیک شبکه مشکل دیگری است که در هر دو دانشگاه جایگاه دوم را دارا بوده است. اما مرتبه سوم مشکلات در بین دانشجویان دانشگاه شیراز، عدم ثبات سایت‌ها بوده است، در حالی که در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان این رتبه، به تردید در هویت نشر الکترونیکی اختصاص داشته است. در نهایت، آخرین

اولویت در بین دانشجویان دانشگاه شیراز، مشکل تنوع موتورهای جستجو بوده، در حالی که آخرین اولویت در طرح مشکلات از نظر دانشجویان دانشگاه اصفهان، فقدان مهارت رایانه‌ای بوده است.

نتیجه‌گیری

براساس یافته‌های پژوهش، نتیجه‌ای که می‌توان از این مقایسه گرفت، آن است که استفاده از خدمات گوناگون اینترنت در بین دانشجویان دو دانشگاه در حد متوسط است. بنابراین به‌رغم گسترش روزافزون اینترنت، دانشجویان دو دانشگاه هنوز به میزان زیاد و خیلی زیاد از خدمات اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی‌شان استفاده نمی‌کنند. بخش دیگر این سؤال پژوهش به تأمین نیازهای گوناگون اطلاعاتی از طریق اینترنت اختصاص دارد. میزان تأمین نیازهای اطلاعاتی از طریق اینترنت در بین دانشجویان دو دانشگاه در حد زیاد ارزیابی شده است. در نتیجه دانشجویان دو دانشگاه در تأمین نیازهای اطلاعاتی خود به اینترنت نیاز مبرم داشته‌اند، اما برحسب عدم آشنایی با خدمات گوناگون اینترنت، از

جدول ۳. مقایسه میانگین میزان استفاده از خدمات اینترنت برحسب مقطع تحصیلی و دانشگاه محل تحصیل

سطح معنی‌داری		مقدار F			میانگین نمره استفاده از خدمات اینترنت		فراوانی		دانشگاه محل تحصیل	
تعامل دانشگاه و مقطع تحصیلی	مقطع تحصیلی	دانشگاه	تعامل دانشگاه و مقطع تحصیلی	مقطع تحصیلی	دانشگاه	اصفهان	شیراز	اصفهان	شیراز	مقطع تحصیلی
۰/۲۸	۰/۰۲	۰/۳۹	۱/۱۹	۵/۳	۰/۷۴	۲۷	۲۸/۶	۱۹۷	۲۴۳	کارشناسی ارشد
						۲۹/۸	۲۹/۶	۳۴	۵۷	دکتری

جدول ۵. اولویت‌بندی دلایل استفاده از خدمات اینترنت در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان

رتبه‌بندی اولویت‌ها	مجموع امتیاز	اولویت ششم		اولویت پنجم		اولویت چهارم		اولویت سوم		اولویت دوم		اولویت اول		فاقد اولویت		اولویت‌ها
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲	۱۰۴/۴	۲/۶	۶	۱۶/۵	۳۸	۱۸/۲	۴۲	۱۸/۶	۴۳	۲۴/۲	۵۶	۱۸/۶	۴۳	۱/۳	۳	سرعت بازیابی اطلاعات جستجوی اطلاعات مرتبط با تحقیق
۱	۱۴۰/۵	۴	۹	۴/۲	۱۰	۱۰/۴	۲۴	۲۰/۸	۴۸	۲۰/۸	۴۸	۳۹/۴	۹۱	۰/۵	۱	سهولت بازیابی اطلاعات
۵	۸۵/۱	۷/۶	۱۸	۱۴	۳۲	۲۵	۵۸	۲۵/۵	۵۹	۱۶	۳۷	۱۰	۲۳	۱/۷	۴	سهولت دسترسی به اطلاعات روزآمد
۳	۱۰۳/۵	۲/۶	۶	۱۳	۳۰	۲۵	۵۹	۱۹	۴۴	۱۹	۴۴	۱۹/۵	۵۴	۱/۳	۳	ارتباط با دیگران
۶	۵۷	۵۵/۳	۱۲۸	۱۹	۴۴	۷/۸	۱۸	۳	۷	۷	۱۶	۵/۲	۱۲	۲/۶	۶	آگاهی از عنوان‌ها و تحقیقات انجام شده در دنیا
۴	۹۱/۱	۲۰	۴۶	۲۸/۵	۶۶	۸/۵	۲۰	۸/۵	۲۰	۱۷	۳۹	۱۷	۳۹	۰/۵	۱	

جدول ۴. توزیع فراوانی دانشجویان دانشگاه شیراز برحسب دلایل استفاده از خدمات اینترنت

رتبه‌بندی اولویت‌ها	مجموع امتیاز	اولویت ششم		اولویت پنجم		اولویت چهارم		اولویت سوم		اولویت دوم		اولویت اول		فاقد اولویت		اولویت‌ها
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴	۱۲۴/۴	۸/۳	۲۵	۱۴	۴۲	۱۸/۷	۵۶	۲۳/۳	۷۰	۱۸/۳	۵۵	۱۵/۷	۴۷	۱/۷	۵	سرعت بازیابی اطلاعات جستجوی اطلاعات مرتبط با تحقیق
۱	۱۶۶/۵	۲/۳	۷	۹/۷	۲۹	۱۳/۷	۴۱	۲۱/۳	۶۴	۱۹/۳	۵۸	۳۳	۹۹	۰/۷	۲	سهولت بازیابی اطلاعات
۳	۱۲۴/۵	۳/۷	۱۱	۱۵/۳	۴۶	۲۵/۷	۷۷	۱۷/۷	۵۳	۲۱/۷	۶۵	۱۴/۷	۴۴	۱/۳	۴	دستیابی به اطلاعات روزآمد
۲	۱۵۳/۷	۴/۳	۱۳	۱۰	۳۰	۱۸/۷	۵۶	۱۷	۵۱	۲۱/۷	۶۵	۲۷/۳	۸۲	۱	۳	ارتباط با دیگران
۶	۷۱/۷	۵۲/۳	۱۵۷	۲۱/۷	۶۵	۷/۷	۲۳	۵/۷	۱۷	۶	۱۸	۴	۱۲	۲/۷	۸	آگاهی از عنوان‌ها و تحقیقات انجام شده در دنیا
۵	۱۰۵/۷	۲۲/۳	۶۷	۲۶/۷	۸۰	۱۲/۳	۳۷	۱۱/۳	۳۴	۱۴	۴۲	۱۲/۳	۳۷	۱	۳	

جدول ۳. اولویت بندی مشکلات استفاده از اینترنت در بین دانشجویان دانشگاه شیراز

اولویت ها	فائق اولویت		اولویت اول		اولویت دوم		اولویت سوم		اولویت چهارم		اولویت پنجم		اولویت ششم		اولویت هفتم		اولویت هشتم		مجموع امتیاز	رتبه‌بندی اولویت‌ها
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز				
مشکلات	۱۰	۳۳	۱۱۷	۳۹	۷۱	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۱۷۹/۷	۱
عدم دسترسی به مدارک تمام‌مبن	۱۰	۳۳	۱۱۷	۳۹	۷۱	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۲۳۷	۸۰/۴	۴
تردید در هویت نشر الکترونیکی	۲۶	۱۲	۱۷	۵۷	۷۸	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۷۰/۷	۸
متنوع بودن موثرهای جستجو	۳۴	۱۱/۳	۱۱	۲/۷	۲۱	۲/۷	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۷۰/۷	۸
عدم ثبات سایت‌ها	۳۰	۱۰	۱۱	۲/۷	۴۲	۲/۷	۱۴	۵۱	۱۷	۵۳	۱۷	۵۳	۱۷	۵۳	۱۷	۵۳	۱۷	۵۳	۸۱/۷	۳
تراژیک شبکه	۱۱	۲۷	۱۰۹	۲۶/۳	۷۴	۲۴/۷	۲۴/۷	۴۲	۱۴	۲۰	۶/۷	۲۰	۶/۷	۲۰	۶/۷	۲۰	۶/۷	۲۰	۱۳۳/۱	۲
نداشتن مهارت در زبان انگلیسی	۳۳	۱۱	۲۹	۹/۶	۱۵	۵	۲۷	۲۷	۲۷	۲۴	۹	۲۴	۹	۲۴	۹	۲۴	۹	۲۴	۷۸	۵
فقدان مهارت رایانه‌ای	۳۶	۱۲	۱۴	۴/۶	۲۱	۷	۷	۱۱	۲۷	۱۶	۳/۶	۱۶	۳/۶	۱۶	۳/۶	۱۶	۳/۶	۱۶	۷۲/۵۵	۶
هزینه بالا	۳۱	۱۰/۳	۱۸	۶	۳۷	۱۲/۳	۲۱	۲۱	۲۱	۱۸	۷	۱۸	۷	۱۸	۷	۱۸	۷	۱۸	۷۲/۰۵	۷

خدمات گوناگون اینترنت به میزان کافی بهره نمی‌برند و به استفاده از یک یا چند نوع آن اکتفا می‌کنند.

ویژگی‌های دانشجویان با میزان استفاده از خدمات اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دارای رابطه معنی‌دار بوده است. در بین دانشجویان دو دانشگاه، جنسیت، مقطع تحصیلی، مهارت استفاده از اینترنت، دانشکده و مهارت درک زبان انگلیسی با میزان تأمین نیازهای اطلاعاتی آنان از طریق اینترنت رابطه معنی‌دار داشته است. در زمینه دلایل استفاده از اینترنت، دانشجویان دانشگاه شیراز و اصفهان، اولین دلیل و اولویت خود را، جستجوی اطلاعات مرتبط با تحقیق ذکر کرده‌اند. از آن جا که دانشجویان تحصیلات تکمیلی، جامعه آماری این تحقیق را تشکیل می‌دهد، این دانشجویان بیش از هر چیز دغدغه انجام تحقیقات خود را داشته‌اند و جستجوی اطلاعات مرتبط با تحقیق، اولین دلیل استفاده آنان از خدمات اینترنت است. به این ترتیب، اینترنت به عنوان یک منبع اطلاعاتی قوی، سرآمد سایر منابع اطلاعاتی با سابقه دیرینه‌شان گردیده است. آخرین اولویت دلیل استفاده از اینترنت در بین دانشجویان دانشگاه شیراز و اصفهان، ایجاد ارتباط با دیگران است. در حقیقت، از آن جا که هدف دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد استفاده علمی از اینترنت است، ارتباط با دیگران در اولویت آخر قرار گرفته است. به این ترتیب، دلایل استفاده از اینترنت در بین دانشجویان دانشگاه شیراز و اصفهان با یکدیگر تفاوت چندانی ندارد.

یافته‌های تحقیق در زمینه مشکلات استفاده از اینترنت نشان داد که عدم دسترسی به مدارک تمام‌متن، اولین مشکلی است که دانشجویان هر دو دانشگاه به آن اشاره داشته‌اند. دانشجویان ممکن است به لحاظ زمان استفاده از اینترنت مشکلی نداشته باشند، اما چون بسیاری از مقالات و منابع اطلاعاتی صرفاً به شکل چکیده یا وجود صرف نام از اینترنت قابل دریافت می‌باشد، نمی‌توانند استفاده لازم را از اینترنت ببرند. دومین مشکلی که دانشجویان به آن اشاره داشته‌اند، ترافیک شبکه است. در حقیقت بسیاری از دانشجویان جهت جستجوی اطلاعات مرتبط با تحقیقاتی که می‌بایست در طول ترم ارائه شود و همچنین سرعت دستیابی به اطلاعات موردنیاز به استفاده از اینترنت مبادرت می‌ورزند. حال، زمانی که شبکه اینترنت ترافیک داشته باشد، عملاً، استفاده از اینترنت را برای دانشجویان با مشکل مواجه می‌سازد.

تحقیقات قبلی انجام شده در ایران و یا در کشورهای دیگر در این باره نشان می‌دهد که مشکلات مطرح شده فوق در تحقیق حاضر، در آن تحقیقات نیز تأیید شده است. همان طور که در قسمت مطالعات پیشین بیان شده است، اسدی در تحقیق خود، تردید در هویت نشر، متنوع بودن موتورهای جستجو و عدم دسترسی به مدارک تمام‌متن را از مشکلات استفاده از اینترنت بر شمرده است (۱: ۱۶۲ - ۱۶۶). نوروزی چاکلی نیز در مقاله خود به ترافیک شبکه و پایین بودن سرعت دسترسی به اطلاعات از طریق اینترنت اشاره کرده است (۶: ۲۹-۳۱).

جدول ۰۷. اولویت‌بندی مشکلات استفاده از اینترنت در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان

رتبه‌بندی اولویت‌ها	مجموع امتیاز	اولویت هشتم		اولویت هفتم		اولویت ششم		اولویت پنجم		اولویت چهارم		اولویت سوم		اولویت دوم		اولویت اول		ناقد اولویت		اولویت‌ها
		تعداد	میانگین	تعداد	میانگین	تعداد	میانگین	تعداد	میانگین	تعداد	میانگین	تعداد	میانگین	تعداد	میانگین	تعداد	میانگین	تعداد	میانگین	
۱	۱۳۶/۷	۱/۳	۳	۲/۶	۶	۴	۹	۸/۲	۱۹	۶	۱۴	۱۶/۵	۲۸	۱۸/۲	۴۲	۴۰/۳	۹۳	۳	۷	عدم دسترسی به مدارک تمام متن
۳	۶۳/۷	۴	۹	۸/۷	۱۱/۳	۲۶	۱۳/۵	۳۱	۱۴/۷	۳۴	۱۲/۵	۲۹	۱۴/۳	۳۳	۶/۵	۱۵	۱۴/۷	۳۴	تردید در هویت نشر الکترونیکی	
۵	۵۷/۵	۴	۹	۱۲	۱۵/۳	۲۵	۱۸/۲	۴۲	۸/۷	۲۰	۱۱/۳	۲۶	۱۰	۲۳	۵/۶	۱۳	۱۵/۳	۲۵	متنوع بودن موتورهای جستجو	
۶	۴۹/۳۵	۱۱	۲۵	۸	۱۴/۳	۳۳	۱۶	۳۷	۱۱	۲۵	۱۰/۴	۲۴	۸	۱۹	۴/۳	۱۰	۱۷	۳۹	عدم ثبات سایت‌ها	
۲	۱۱۹/۷	۱	۲	۱/۷	۴/۳	۱۰	۹	۲۱	۱۰	۳۳	۱۵/۳	۳۵	۱۹/۵	۴۵	۳۱/۶	۷۳	۷/۸	۱۸	تراژیک شبکه‌ها	
۴	۶۲/۴	۱۱/۳	۲۶	۱۲	۱۷/۷	۴۱	۳	۷	۱۱	۲۵	۸/۷	۲۰	۱۲	۲۸	۸/۷	۲۰	۱۵/۵	۳۶	نداشتن مهارت در زبان انگلیسی	
۸	۴۷/۷	۲۰/۳	۴۷	۳۴/۷	۷/۸	۱۸	۶/۵	۱۵	۱	۱۸	۷/۵	۱۷	۶/۵	۱۵	۴/۳	۱۰	۱۴/۷	۳۴	فقدان مهارت رایانه‌ای	
۷	۶۰	۲۷/۳	۶۳	۸	۴/۸	۱۱	۶/۵	۱۵	۱۴	۳۲	۱۰/۴	۲۴	۹	۲۱	۷/۳	۱۷	۱۲/۵	۲۹	هزینه بالا	

نتیجه نهایی که می‌توان از مقایسه دو دانشگاه شیراز و اصفهان گرفت، آن است که تنها میزان استفاده دانشجویان دانشگاه شیراز از خدمات گوناگون اینترنت از دانشجویان دانشگاه اصفهان بیشتر است و در سایر موارد از قبیل میزان تأمین نیازمندی‌های اطلاعاتی از طریق اینترنت، دلایل استفاده از اینترنت و مشکلات استفاده از آن، شباهت زیادی بین نظر دانشجویان دانشگاه شیراز و اصفهان وجود داشته است.

پیشنهادات تحقیق

- از آن‌جا که استفاده از خدمات گوناگون اینترنت در بین دانشجویان دو دانشگاه، در حد متوسط یا کم ارزیابی شده است و در عین حال میزان تأمین نیازمندی‌های اطلاعاتی دانشجویان از اینترنت در حد زیاد اظهار شده، اولین پیشنهاد این است که خدمات گوناگون اینترنت از قبیل ایجاد پروتکل انتقال فایل، گروه‌های مباحثه، گروه‌های خبری موجود در اینترنت به دانشجویان از طریق کارگاه‌های آموزشی، آموزش داده شود تا دانشجویان بتوانند از کلیه خدمات اینترنتی بهره ببرند و نیازهای اطلاعاتی خود را از طریق اینترنت برآورده سازند. البته دانشگاه اصفهان برحسب میانگین استفاده پایین‌تر از خدمات اینترنت، می‌بایست توجه بیشتری به این پیشنهاد مبذول دارد.

- از آن‌جا که مهارت در زبان انگلیسی در استفاده از خدمات اینترنت در بین دانشجویان هر دو دانشگاه اثر داشته است، لازم است جهت تقویت زبان انگلیسی

دانشجویان اقدامات جدی صورت گیرد. در واقع لازم است کلاس‌های زبان عمومی به شکل عملی‌تر و کارا و نه صرف‌گذران واحد درسی جهت اخذ نمره برگزار شود و دانشجویان ملزم به یادگیری زبان گردند.

- از آن‌جا که در دانشگاه اصفهان، استفاده از خدمات اینترنت در بین دانشجویان کارشناسی ارشد پایین‌تر از دانشجویان دوره دکتری است، می‌بایست امکانات استفاده بیشتری از اینترنت در اختیار دانشجویان این دوره قرار گیرد و همچنین آنان را با خدمات گوناگون اینترنت آشنا کنند تا آن‌ها بتوانند از خدمات اینترنت استفاده بیشتری ببرند.

منابع

۱. اسدی، مریم. «مطالعه استفاده از اینترنت بر رفتار پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاه تهران (با تأکید بر سه شاخه علوم انسانی، علوم پایه، و فنی و مهندسی)». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۲.
۲. پوستی، شهرزاد. «بررسی شناخت، استفاده و رضایت اعضای هیئت علمی از خدمات رایانه‌ای موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی اصفهان». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۹.
۳. حیاتی، زهیر؛ شریف‌پور، زهرا. «بررسی میزان استفاده اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های خلیج فارس و علوم پزشکی بوشهر از اینترنت با توجه به عواملی مانند جنس، سابقه تدریس، درجه و مرتبه علمی». *مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز*، ۳ (۱۳۸۲): ۱۴۵-۱۶۶.

8. D'esposito, Joann; Gardner, Rachelm. "University student's perception of the internet: an exploratory study". *The Journal of Academic Librarianship*, Vol.25, No.6 (1999): 456- 461.

9. Jones, Steve. *The internet goes to college: how students are living in the future with today's technology*. Washington, DC: PewInternet and American Life project, 2002. [on-line]. Available: <http://www.pewinternet.org/reports/toc.asp.html>.

[9 Sep. 2004]

10. Lazinger, Susan; Bar-llan, Judit; Peritz, Blumac. "Internet use of faculty membership varioud disciplines: acomparative case study". *Journal of American Society for Information Science*, Vol. 48, No.6 (1997): 508- 518.

11. Lubans, John. "Key findings on internet use among students". 1999. [on-line]. Available: <http://www.lubans.org/docs/key/key.html>. [9 Sep 2004]

۴. شهبواری، ویدا. «بررسی میزان شناخت، استفاده و رضایت دانشجویان تحصیلات تکمیلی از خدمات رایانه‌ای کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی اصفهان». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۰.

۵. عفت‌نژاد، امراه. «بررسی میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از فن‌آوریهای اطلاعاتی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۱.

۶. نوروزی چاکلی، عبدالرضا. «بررسی بهره‌گیری پژوهشگران دانشگاه تربیت مدرس از وب جهانگستر World Wide Web». *کتابداری، دوره سی و پنجم*، ۳۷ (۱۳۸۰): ۱۳-۳۴.

7. Al-saleh, Yasir N. "Graduate students information needs from electronic information resources in Saudi Arabia". Ph.D dissertation, Advisor, K. Burnett, Florida State University, 2004.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۵/۱۱/۱

